

פרוטוקול - ישיבה עז/של"ד של הממשלה - יום ג', ח' באייר
תשל"ד - 30.4.74 (בשעה 17.00)

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר א. אבן (עד אמצע סעיף 530), א. אוזן,
 י. אלון (מאמצע סעיף 530), י. בורג, ח. בר לב, ח. גבתי,
 י. גלילי (מאמצע סעיף 530), מ. דייך, ג. האוזנר,
 ש. הלל, א. יריב, ש. פרס (מאמצע סעיף 530), ח. י. צדוק,
 מ. קול, י. רבין, י. רבינוביץ, ש. רוזן, י. רפאל,
 ו. שם טוב.

נעדר השר: פ. ספיר.

רב-אלוף מ. גור	- ראש המטה הכללי של צה"ל
מ. ארנון	- מזכיר הממשלה
ג. אבנר	-
אל"מ א. בראון	- לשכת שר הבטחון
מ. גזית	- המנהל הכללי, משרד ראש-הממשלה
אלוף ש. גזית	- ראש אמ"ן
ש. דיניץ	- שגריר
תא"ל י. ליאור	- מזכיר צבאי לראש הממשלה
א. מזרחי	- לשכת ראש-הממשלה
א. עברון	- משרד החוץ
א. קדרון	- המנהל הכללי, משרד החוץ (עד אמצע סעיף 530)
סא"ל א. שלו	- לשכת הרמטכ"ל

סדר היום: 530. הפרדת הכוחות עם סוריה - ביקורו של מזכיר המדינה של ארצות הברית
 531. מכירת נשק

רשמו: י.מ.
 א.ב.
 ת.כ.

הברית, גם הצבאיים וגם המדיניים. אני חושב שבמסגרת השיחות האלה אנחנו צריכים לעסוק בהם.

הרמטכ"ל מ. גור:

לפני שאגש למפות אני רוצה להעיר על מספר נקודות והנחות. המצב, שאליו אנחנו צריכים להיות מוכנים, במידה והשיחות תיכשלנה הוא שהלחימה עם הסורים תימשך. אני מעריך שתהיה הסלמה בפעילות של הפח"ע גם מגבול לבנון, גם בתמיכה סורית ואולי גם בתמיכה של מדינות אחרות, ויתכן גם מגבול ירדן. יתכן שהלחימה לא תישאר במסגרת ההתשה, כפי שהיא כיום, אלא תעבור למלחמה כוללת - מלחמה כוללת שתהיה או על ידי הסורים בלבד או גם על ידי גורמים נוספים.

גם היא יכולה לשאת שתי פנים: במקרה אחד שהסורים יפתחו במלחמה ביוזמתם; מקרה שני - במידה ואנחנו נראה שהדברים מתגלגלים בצורה כזאת שאנחנו נקדים אותם ונכה אותם מכה צבאית חזקה מאד, שאולי תביא לתוצאות טובות יותר בחזית הסורית עם הסורים, ויתכן ולמכה כזאת תהיה השפעה גם על הגזרות האחרות, גם על האויבים האחרים.

אנחנו בונים ומתכוננים לאפשרויות האלה. כמה זמן יימשך המשא ומתן - אין אני יודע. הרמטכ"ל מכין את עצמו ומכין את צה"ל לאפשרות של המשך ההתשה, וכפי שאמרתי בתוספות של גזרות אחרות. הוא מכין את עצמו למלחמת הגנה, במידה והסורים יפתחו במלחמה בגזרתם וארצות אחרות תצטרפנה. הוא מכין את עצמו גם למכה ביוזמתנו בחזית הסורית, תוך כדי מיגננה בגזרות האחרות. אנחנו עוסקים גם בהכנת התכניות, גם בהכנת הכוחות.

הנחת האב שלנו היא שאם לא יהיה הסכם הפרדת הכוחות, אחת האפשרויות הנ"ל תיפתחנה במהירות די רבה.

שר הפנים י. בורג:

יש לזה סימוכין במודיעין?

הרמטכ"ל מ. גור:

הרבה מאד.

שר הפנים י. בורג:

להתפתחות במהירות מואצת?

שר הבריאות ו. שם טוב:

מעבר למלחמה כוללת?

הרמטכ"ל מ. גור:

האפשרות, שהסורים יפתחו במלחמה כוללת, אם הם יבחינו שאין פירות למשא ומתן - על זה יש לנו הרבה מאד ידיעות.

יש לנו הרבה ידיעות, שאם אמנם מלחמה כזאת תפרוץ, מצרים תמצא את עצמה בהכרח שותפה למערכה, אם על ידי הכנסת כוחות לגדה המזרחית של התעלה או על ידי פעולה ממשית. יש לנו ידיעות על הצטרפות ירדן, אם על ידי משלוח כוח לסוריה או על ידי פתיחה של חזית עצמאית משלה. הידיעות אומרות כי יקשה מאד על הירדנים לחזור על התרגיל שעשו במלחמת יום הכיפורים ולא להשתתף במלחמה בכלל.

שר הבריאות ו. שם טוב:

דברת על התפתחות מהירה. האם המעבר למלחמה

כוללת יהיה בהתפתחות מהירה?

הרמטכ"ל מ. גור:

אם להסתמך על חלק מהמקורות, הרי הם מדברים על כך שמצרים תיאלץ להיכנס למלחמה תוך שלושה ימים.

היו לנו הרבה מאד ידיעות על משלוח כוחות ירדן לסוריה. כל הידיעות מצביעות על התפתחות מהירה למלחמה.

נקודה שניה שרציתי להעיר ולהדגיש היא, שהצטיידות צה"ל בשנים הקרובות, גם בכמות וגם באיכות, תלויה בארצות הברית. זה חל גם לגבי הציוד עצמו וגם לגבי הכסף. רוב הציוד הדרוש לנו אינו ניתן לייצור בארץ. את העובדה הזאת אנחנו צריכים להכיר היטב. אנחנו יכולים לעשות דברים קטנים. את כל האמצעים המתוחכמים עם מטוסים חדישים וכדומה - נצטרך להביא מבחוץ, ומבחוץ זאת אומרת מארצות הברית.

כאשר שירתי בפעם הראשונה בפיקוד הצפון ורציתי להעלות לשם יותר כוח משוריין, היתה התנגדות רבה מאד של הישובים. לא פעם אמרתי להם בפגישות שברמת הגולן הצטברות טנקים היא חשובה יותר מפרות. זאת היתה סיסמה שמאד לא מצאה חן בעיניהם. במלחמת יום הכיפורים הובנה הסיסמה הזאת כמו שצריך.

אני מקדים את זה כי תיכף אגש למפה. אני חושב שגם בעתיד צריך לזכור שכוח הנשק ברמת הגולן ובגזרות אחרות הוא חיוני מאד להגנת מדינת ישראל. במקומות מסויימים עלולה לעלות השאלה של יכולת אספקת הנשק והציוד עם הכסף הדרוש למימון, מול שטח כזה או אחר, אם השטח הזה אינו קריטי מבחינה

צבאית ואם השטח הזה הוא פחות חשוב.

אני רוצה להראות לכם שתי מפות. מפה אחת היא המפה שדרו הציג כאן לפניכם, שאני הוספתי לה תוספת קטנה, והיא התוספת של החרמון; כיוון שמאז שהוצגה המפה ההיא, חלו התפתחויות בחרמון. ואני חושב כי ההתמקדות של המלחמה בחרמון היא כזאת שאין אנחנו יכולים להתעלם ממנה. המפה, שהוצגה בפניכם הצביעה על כך שבכל הגיזרה הדרומית אנחנו נשארים לאורך הקו הסגול; בחלק מאזור המובלעת ואזור קונייטרה אנחנו מבקשים לשבת על כל רכס הגבעות הממשיך צפונה. במפה הקודמת דברנו על החרמון הישראלי, ואילו אני מבקש כאן להוסיף את החרמון הסורי, כיוון שהחרמון הסורי - ואני קראתי את כל הכתובים, דדו הסביר את חשיבותו של החרמון הסורי בעיקר למניעת התצפית שלהם על השטח לנו. התוספת של השטח מהחרמון שלנו אל החרמון הסורי מוסיפה לנו פה עוד שני אזורים שהם חיוניים ממדרגה ראשונה ללחימה אלקטרונית בינינו ובין הסורים וללחימה אלקטרונית מגיזרת החרמון אל אזור דמשק, צפונה, מזרחה ודרומה. ההתנגשויות האחרונות בין חילות האויר, בין חיל האויר והטיילים הצביעו, אם היה עוד צורך להצביע - על החשיבות העצומה של המערכת האלקטרונית הזאת, ליצור איזו שהיא אופציה של לחימה במרחבים בינינו ובין אזור דמשק, בינינו ובין כל המרחבים שאליהם יוכלו להיכנס גם הסורים, גם העיראקים וגם הירדנים.

אני מתאר לי שעל זה אנחנו צריכים לדון. איני יודע באיזה אופן אפשר יהיה להציג את השינוי הזה. אני חושב כי היריות או הלחימה שהתנהלה בתקופה האחרונה על החרמון - נותנות לנקודה הזאת הדגשה רצינית יותר. איני מפרט את כל הדברים האלה כי הייתם שותפים לדיונים שהיו כאן. אנחנו מדברים על אזור דילול כוחות, דילול כוחות הארטילריה ומערכת הטיילים נגד המטוסים.

לפני שאני עובר למפה השניה אני רוצה להסביר שמהבחינה הקרקעית הקו הסגול הוא הקו הקרקעי האחרון, שממנו ניתן להגן על רמת הגולן, רמת הגולן מערבה. אין קו קרקעי אחר לכך. מהמערך הזה ומערבה אנחנו

נמצאים בירידה מתמדת ואין אף שורת תלים אחת שניתן לבסס עליה מערך הגנה, שלא לדבר על העובדה שאנחנו זוכרים כי לפני מלחמת ששת הימים כל התקדמות שלהם היתה מעמידה את כל הישובים שלנו בבקעת כנרות בפני סכנת אש מיידית של מרבית הארטילריה. במלחמת ששת הימים היו לסורים בקושי סוללות של תותחים בינוניים. היום יש לסורים למעלה מ-70 סוללות של תותחים בינוניים, שיש להם טווח של 30 קילומטר.

שר החוץ א. אבן:

מה מספר הקנים בסוללה?

הרמטכ"ל מ. גור:

6. זה הרבה מאד. אם מוסיפים הרבה פגזים, זה

הרבה מאד.

שר התיירות מ. קול:

מה השטח של דילול הכוחות?

הרמטכ"ל מ. גור:

10 קילומטר. אחרי כן יש טווח של עד 25 קילומטר - על מנת למנוע מהם מלהגיע עם אש ארטילרית לישובים שלנו. אחרי כן ישנם טילים נגד מטוסים שהם יעילים בטווח של 20-45 קילומטר.

זה היה הבסיס לקביעת התחומים האלה, ואני חוזר ומדגיש שאין קו הגנה קרקעי טוב מזה מהקו הסגול ומערבה. איני חושב שנוכל להתחייב על הגנת רמת הגולן בצורה יעילה אם אנחנו נוותר על הקו הקרקעי הזה.

לא סתם הדגשתי קודם את הנקודה של קרקע תמורת נשק וקרקע תמורת הסדר. מבחינה פוליטית ומבחינה לאומית יש בשביל הסורים חשיבות רבה בענין של קונייטרה ורפיד. לאלה שני המקומות אין כל חשיבות צבאית לנו. אין אנחנו צריכים בהם מבחינת הגנת רמת הגולן. ואם אני כרמטכ"ל צריך לענות על השאלה של מערכת יחסים טובה יותר עם ארצות הברית והמשך אספקת נשק מול קונייטרה ורפיד - התשובה שלי תהיה חד-משמעית וברורה.

אני רוצה לומר לכם, לא שאני מחפש תמיכה בצבא להצעה כזו, אלא כאשר הייתי עדיין אלוף פיקוד הצפון והתחילו הדיבורים מסביב לזה בשיחות מרובות עם קצינים, הצגתי מספר שאלות, כאשר השאלות לא היו מכוונות להצגת התשובות בפני הממשלה - לא ידעתי שכל כך מוקדם אצטרך להופיע פה ולדבר כאן על כך - הרי בכל השיחות האלה לא שימשו קונייטרה ורפיד איזו שהיא נקודה בעלת חשיבות, כי אי אפשר להתעלם מהעובדה שמבחינה צבאית הם באמת אינם חשובים.

לעומת זה רכס הגבעות שמצפון לקונייטרה והחלק הדרומי של החרמון חשובים ממדרגה עליונה.

שר ההסברה ש. פרס:

מצפון או ממערב לקו הסגול?

הרמטכ"ל מ. גור:

ממזרח.

יותר מזה: מציאותם של סורים בחלק מקונייטרה - אני אומר "בחלק מקונייטרה" - כיוון שלפי הערכתי מבחינה סובייקטיבית של הסורים גם חלק מקונייטרה יכול להספיק להם - אינה מהווה סכנה. ואילו צומת הכבישים

הראשית העוברת בקונייטרה היא חיונית מאד, היא צומת טבעית של כבישים, אם כי אפשר לסלול גם כבישים אחרים. מכאן מערבה מתחילים שטחי העיבוד של הישובים, שם אנחנו מגיעים לקירבה גדולה אל הישובים שלנו. כיוון שאני מכיר את קונייטרה גם בשעה שהיתה בנויה וגם בשעה שהרסנו אותה, הריני אומר כי השכונות המזרחיות של קונייטרה יכולות לספק את הצרכים של הסורים במציאות החדשה. מה פירוש במציאות החדשה? צריך לזכור שקונייטרה היתה עיר ערפית לסורים. היא נבנתה בעצם כעיר-מחוז בעיקר לשירות הצבא. כל המבנים הגדולים בקונייטרה שרתו את הצבא. האוכלוסיה שם היתה די דלילה ועניה. כאשר כל המרחב הזה הוא ברשותנו, אין לסורים כל הגיון להקים עיר בקונייטרה, כמו שלא היה הגיון להקים שם עיר בשבילנו. כאשר אנחנו מדברים על הקמת עיר במרחב ערפי - אני מקוה שתקום די מהר - הרי זה במקום אחר. אבל להקים עיר קדמית בקונייטרה - את מי היתה משרתת? אותו הדבר אפשר לשאול: את מי היא תשרת אצל הסורים? אם הסורים שיחיו כאן מעבר לקו ישווקו את הירקות אלינו - אין זה נורא כל כך, כמו שאנחנו יושבים במקומות אחרים לאורך הגבעות עם שכנים ערביים גם בתוך הארץ. איני רואה כל איום צבאי על איזו שהיא עיירה סורית בקונייטרה. לפי דעתי בעיירה הזאת בתנאים הנוכחיים, שאוכלוסיתה לא תעלה על 4,000-5,000 נפש בקירבה מידית, לא תהיה שום סכנה צבאית, אלא אם אנחנו סוגרים אותה מבחינה צבאית.

לעומת זאת לרכס הזה (מצביע על המפה) יש חשיבות עליונה נגד כל מאמץ צבאי סורי כלפי הגיזרה המרכזית. אנחנו צריכים לתקוף במרחב הזה, שהוא מרחב תימרון גדול, כאשר אנחנו מסכנים להם את הקו עד למרחבים חיוניים.

רפיד הוא אזור שטוח. אם אנחנו מותרים פה על 2-3 קילומטר של הכפר רפיד, והם יוכלו לבנות את רפיד, הרי הישיבה שלנו על שלוחות של תל פרס ותל זוהר היא כזאת, שהיא מאפשרת לנו הגנה קומפקטית של המרחב הזה. מבחינה צבאית אין לפנה זו כל חשיבות. לכן אם נצליח לספק את התביעות הסוריות על שני המקומות האלה, שהם מהעבר הזה של הקו הסגול, שהם בשבילם בעלי חשיבות מבחינת השמות - גם קונייטרה וגם רפיד - איני רואה שום סיבה שלא נחזיק

ברכס-הגבעות הזה שהוא מבחינה צבאית בעל חשיבות גבוהה ושלא נחזיק בחלק הזה של החרמון שבין המוצב הישראלי לבין המוצב הסורי, כדי למנוע מהם תצפיות על המרחבים שלנו ולאפשר לנו לחימה אלקטרונית יעילה לכיוון כל המרחב הסורי. ולכן זה מה שאני מציע.

לפי הערכתי, אם נצליח במשא ומתן לתת להם את הפינוי של חלק מקונייטרה - מבחינתם זוהי קונייטרה - ואת רפיד, תהיה לנו הצדקה להמשך ולהחזיק בקו הזה, שהוא בכל זאת נכבש על ידינו במלחמה. במידה שיהיה המשך בעתיד, ואמנם אנחנו ניווכח שהיחסים מתפתחים, אם אז נצטרך לעזוב את השטח הזה - זה לא יהיה נורא. אבל בתקופה, שבה אנחנו עוסקים עדיין בחימה ובתקופה שמיד לאחר המלחמה, יש למרחב הזה חשיבות גדולה. תמורתו הויתורים על חלק מקונייטרה ועל רפיד שנראים לי כחסרי חשיבות.

אני מציע שנעשה את הויתורים האלה בלי הרבה נקיפות-מצפון, אם האזור הזה (מצביע על המפה) יישאר בידינו.

משהו בקשר לישובים. בכל התכנית הזאת אין פגיעה כל שהיא בשום ישוב ובשום שטח-עיבוד. הפיתוח הזאת אינה מעובדת וכל משמעותה היא צבאית. פתחנו שם תעלות נגד טנקים, הנחנו שם שדות מוקשים. קונייטרה המזרחית היא כמעט כולה חרבה ולא פיתחנו בה שום דבר. מבחינה צבאית זה יהיה טוב שתהיה פה עיירה סורית. כך לפי דעתי. אני לא הייתי יוזם אותה. אבל אם היא תהיה כאן, אני חושב שזה איננו רע.

עלולה לצוף עוד שאלה. לאורך הקו הסגול בגיזרה המרכזית ישנם לפחות שני כפרים ואולי שלושה. הייתי אומר שהם נכנסים פנימה לתוך האזור המפורז או לתוך אזור הביניים שביניהם ובינינו. הם היו רוצים ליישב את הכפרים האלה. גם בזה לא הייתי רואה אסון. אי אפשר להחזיק יותר אנשים במרחב הזה. אבל בכפרים האלה, הנמצאים על הקו הסגול שלהם, אם מבחינתם זה עוזר להם ליישב אותם, הרי לא הייתי רואה בזה סכנה מבחינתנו. מציאות תושבים לאורך הקו

הרבה פעמים עוזרת ואינה מפריעה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

על מה יחיו האנשים במזרח-קונייטרה?

על מה הם יתפרנסו?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

על מזג האויר.

הרמטכ"ל מ. גור:

אם יקימו עיירה, יקימו בשלב הראשון עיירה

מלאכותית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם תושבי עיירה מלאכותית צריכים לחיות.

הרמטכ"ל מ. גור:

בקעת קונייטרה היא בקעה פוריה. אם את זוכרת, עובר בשטח זה ואדי ערוגה, נחל. השטח הזה הוא מושקה וכולו בקעה שניתן לפתחה מבחינה חקלאית לבקעה די פוריה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מזרחה.

הרמטכ"ל מ. גור:

שם ישנם מרחבים גדולים מאד. אם ירצו להשקיע שם, יוכלו לפתח את המרחב הזה כמו שאנחנו מייצרים עכשיו קרקעות חדשות בשטח שלנו. הם יכולים להקים פה כפרים כמו שהיו בחלקם קיימים עד המלחמה האחרונה ולרכז את החיים של המרחב בעיירה כזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ואתה אומר שהגבול הזה הוא רק החלק המזרחי של

קונייטרה?

הרמטכ"ל מ. גור:

כן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ולא כל קונייטרה?

הרמטכ"ל מ. גור:

ציינתי בצורה די ברורה כי לחלק המערבי יותר יש כבר משמעות צבאית. לא כן צמתות הכבישים ששם יש כבר פזילה לא סימפטית לעבר הישובים שלנו, מרום גולן ועין זיון. אולם החלק המזרחי, שאני מצביע עליו שהוא

בין הכבישים, נוטה מזרחה ואין לו שום משמעות כל שהיא.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אין זה נכון שמה שאתה מציע פירושו שישראל תציע להם חילופי קרקעות, שהם יקבלו את מזרח קונייטרה - שהם חושבים כי היא שלהם - וגם את רפיד ואתה תקח איזה שטח שלפני המלחמה היה שטח סורי?

הרמטכ"ל מ. גור:

נכון, אבל במלחמה זה היה שלנו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

במלחמה גם כל קונייטרה שלנו.

הרמטכ"ל מ. גור:

מחליפים לא כל כך קרקעות כמו שמות. לעומת זה הגבעות הן חשובות מבחינה צבאית ואיש אינו יודע את שמותיהן.

השר י. גלילי:

מה המרחב של אזור הגבעות הזה?

הרמטכ"ל מ. גור:

הרוחב הוא כ-3-4 ק"מ, והעומק הוא 25 ק"מ.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לומר משהו לגבי החלק הצפוני הזה. גם במפה הקודמת, שהוצגה על ידי הרמטכ"ל הקודם, ידענו את חשיבותן של הגבעות האלה. מה שלא אמר ולא הדגיש עכשיו מוטה זוהי העובדה שיש פה כפר על תושביו, חדר, שנשאר פה. והיו פה 5-6 כפרים, שאלה הם הכפרים העיקריים, שכאשר מדברים על מלחמת יום הכיפורים מדברים על כן שהסורים שישבו בכפרים אלה יוכלו לחזור אליהם. נדמה לי שיש פה כ-8,000 תושבים שצריכים לחזור. ואז עמדה השאלה בפני דדו ובפני האחרים: מה אנחנו נאמר? מוטה מציע לומר לסורים: יחזרו התושבים, איננו מתנגדים לכך, אבל המשלטים או השליטה הצבאית תהיה בידי צה"ל. בשאלה שעמדה בפנינו אמרנו: ממילא בשאלה של 130,000-170,000 פליטים של מלחמת ששת הימים אין אנחנו מתעסקים. אבל בקשר למלחמה הזאת, שהיא עדיין טריה, אנחנו מסכימים שהתושבים יחזרו לכפרים שלהם. כך קרה שבשטח הזה ישנם ששה כפרים. כפר אחד דרוזי, חדר, העומד בשטח ההפקר לא נוטש. הממשלה חייבת לדעת שיש פה בעיה בדבר הזה - לא רק שנאמר שאנחנו משאירים לעצמנו שטח מזרחה מהקו הסגול (זוהי בעיה בפני עצמה), אלא שבכלל יש בעיה שאלוהים לא עזר לנו. אין זה כמו בסיני ששם יש דיונות. אין פה שטחים ששם אין ולא כלום, אלא זהו השטח המיושב ביותר. אם אנחנו אומרים כי אנחנו מסכימים לכך שהתושבים יחזרו לכפרים, ואם נקבל את ההצעה של מוטה ביחס לחלק הזה, פירוש הדבר שהם יחזרו לכפרים ויימצאו בחסותו של צה"ל, אם גם אולי באדמיניסטרציה סורית. איני מניח שהסורים יסכימו לכך שיקחו תושבים סוריים והם יישבו בחסותו של צה"ל.

אנחנו צריכים להחליט מה אנחנו רוצים: היתרון בגבעות שלא היו בידינו או תשובה שלילית סורית - איני מדבר על כל ההסדר או על כל התושבים בכלל - או שנאמר שיש יתרון לגבעות האלה, אבל בגבעות האלה יש כפרים עם אנשים חיים הרוצים לחזור לבתיהם ולכרמיהם.

אם אנחנו רוצים לאפשר חזרה של אלפי תושבים לכפריהם, אנחנו צריכים לדעת שזה קשור בהחזרת השבויים שלנו.

לעניות דעתי זה יהיה מאד לא ריאליסטי לחשוב שהסורים יסכימו להסדר שבו ימסרו את תושביהם לחסותו של צה"ל.

(המשך הדברים רשמה א.ב.)

וכאן נהיה מוכרחים לדעתי לבחור אחת משתיים: בין היתרונות הצבאיים והפרובלמטיקה של התושבים, לבין ויתור על היתרונות הצבאיים ולא להסתכן בבעיית התושבים. לומר: הם יכולים לחזור לכפריהם, בלי חזרת צבא סורי; להיות תושבים סוריים הכפופים לאדמיניסטרציה סורית.

אני רוצה להדגיש: אין כל קשר בין השאלה הזאת לבין השאלות האחרות. אם נשב בגבעות האלה או לא - השאלה של החשיבות הצבאית של רפיד או קונייטרה היא שאלה בפני עצמה. או שזה חשוב או שזה לא חשוב; כל שטח חשוב בפני עצמו, כמו החרמון. אבל אין זה כך שאם אנחנו יושבים על הגבעות הללו אנחנו יכולים שבקונייטרה המזרחית הם כן יהיו. אלו הן שתי שאלות; כל אחת במקומה.

דבר אחרון - ביחס לחרמון. מה שאמר מוטה זה נכון. והרצון שלו גם הוא נכון. אבל הגשנו מפה, על דעת הממשלה, על דעת ועדת החוץ והבטחון, על דעת המטכ"ל: לא שהסורים יחזרו לחרמון, אלא שאנחנו מעבירים אותו לידי כוחות או"ם. שנית, זאת היתה דעתי גם בהסדר המצרי: יש מקומות שיש להם חשיבות חד-צדדית, שהם שולטים רק על שטח שלנו. למשל: שארם-א-שיח'. המצרים - מה הם צריכים את שארם? אנחנו מבינים את כל הנימוקים, אבל בסופו של דבר זה מוביל רק לישראל ולירדן. יש מקומות ששולטים רק עליהם. כשאנחנו יושבים על הסואץ - אנחנו שולטים על הסואץ. יש לנו כמה משאלות לגבי הסואץ, אבל אנחנו יודעים על מה מדובר. יש מקומות השולטים על שני המקומות, גם כאן וגם כאן.

וכשאנחנו הולכים לקראת הסדר, או מציעים הצעות להסדר - צריך להבחין בין שלושת הסוגים הללו: האם אנחנו רוצים לשלוט עליהם, האם אנחנו רוצים למנוע מהם שליטה עלינו, או שיש מקומות שיש להם יתרונות גם אלה וגם אחרים? זה שיש חשיבות לשליטה אלקטרונית על איזור דמשק וכו' - לית מאן דפליג. למה יתלהבו הסורים מזה הסדר הזה - קשה לומר. אז לפחות עד כמה שאני יודע יש האנליזה של המטה והרמטכ"ל הקודם, ביחס לשלושת החרמונים: החרמון שלנו הוא בידינו, כי הוא נותן לנו את השליטה עלינו. ואם לא ייכנסו שמה הסורים - אמנם לא תהיה לנו שליטה על השטח שלהם, אבל להם לא תהיה שליטה על השטח שלנו, בכל אופן לא באופן קומפקטי, אם ייכנס לשם האו"ם ולא הסורים. בענין החרמון הסורי, כל המעלות שמנה הרמטכ"ל הן אפוא נכונות. הן היו נכונות גם לפני שלושה חדשים, אבל כאן יש דילמה. נוסף לכך יש גם עובדות: עליתי לכם הוצאות הדרך, נסעתי לווינגטון, שמתי את המפה, ושם נאמר שהחרמון של הסורים, כחלק מכל גישתנו אחרי מלחמת יום הכיפורים, אנחנו או מחזירים אותו או כוחות או"ם עומדים, וכו'.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם אינני טועה, נדמה לי שבענין שני המקומות על החרמון, עוד לפני נסיעתך, עוד כשאני הייתי בווינגטון, כשהיה נראה לנו שקייסינג'ר מסר בשם סגן שר החוץ הסורי (שגם הוא היה בווינגטון באותו זמן) שהוא מציע שנאפשר לתושבים הסורים (10 אלף במספר) לחזור לכפרים, ואז נקבל את השבויים...

שר החוץ א. אבן:

ונפנה גם את המוצבים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

... וניתן להם את שני המקומות על החרמון...

שר הבריאות ו. שם טוב:

לא להם; לאו"ם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הם ירצו. אמרנו: אדרבה, יחזרו התושבים, יחזירו את השבויים, ואת שני המקומות על החרמון נמסור לאו"ם. זה היה עוד לפני הנסיעה שלך, ואנחנו הסכמנו לכך. אבל אחר כך הם התחרטו, ולא קיבלו את הסידור הזה.

שר הבריאות ו. שם טוב:

אני יוצא מהנחה שענין הגבעות הוא מוקש רציני מאד בדרך להסדר עם הסורים, הסדר של הפרדה. והיות וגם אני סבור (גם כשחשבתי על השאלה שאני שואל עכשיו) שהחזקת האזרחים בשליטה ישראלית לא תיראה אפשרית מבחינה סורית - אני מבקש להקשות, ואולי הרמטכ"ל יוכל להסביר הסבר נוסף. ברור שלשבת על הגבעות זה יותר טוב מאשר לא לשבת עליהן. אבל אתה אומר: מידת חיוניות ממדרגה ראשונה מבחינה צבאית להחזיק בהן. ובכל זאת, השאלה היא: לא ישבנו על הגבעות, ואף ביום הכיפורים היה לנו מערך הגנה על הרמה, ובלמנו את ההתקפה וגם עברנו להתקפת נגד, והשגנו הישגים. האם זאת איפוא באמת חיוניות צבאית ממדרגה ראשונה, כשישבנו בקו מחוץ לגבעות שלא היו בשליטתנו ותוצאות המלחמה היו כפי שהיו?

שאלה שניה: מה באמת דעתך? אם אנחנו אומרים שאין חשיבות צבאית לא לשטח המזרחי של קונייטרה ולא לרפיד, האם החיוניות של החזקת הגבעות קשורה בכך שאם איננו מחזיקים בגבעות - קונייטרה הופכת להיות בעלת